

SZAKIRODALOM.

Id. Szinnyei József: *Magyar írók élete és munkái. 100. füzet. XI. kötet. 9. füzet. Rozgonyi—Rybay.* Budapest, 1906. Hornyánszky Viktor. 8-r. 1281—1430 hasáb. Ára 1 kor.

Id. *Szinnyei* József, a magyar bibliografusoknak érdemekben megőszült *doyen*-je ritka jubiláris ünnepet ért meg a lefolyt negyedévben: november hó 15-én adta sajtó alá *Magyar írók élete és munkái* című, e helyt több ízben méltatott, nagyszabású repertoriumának századik füzetét. Az eredetileg — sokkal szerényebb keretek közt — négy kötetre, harminczkét füzetre tervezett munkának e füzettel a tizennegyedik kötete vált teljessé, mely a *Popeszkü—Rybay* nevek közé foglalt magyar, helyesebben magyarországi írók életrajzát s munkássága jegyzékét tartalmazza. Az eddig megjelent száz füzet összesen 21,177 íróról nyújt felvilágosítást a kutatónak; az adatok oly imponáló tömegét fejezi ki ez a szám, hogy vele szemben nemcsak a kicsinykedő kritikának kell elnémulnia, hanem a jogos elismerés hangja is elveszti súlyát, jelentőségét. De meg különben sem igen volna czélja a *Magyar írók* tüzetes méltatásának: hiszen e hatalmas munka minden nyilvános könyvtárunknak nélkülözhetetlen *standard-work*-ja, melynek matematikai pontossággal megjelenő köteteit immár másfél évtized óta szinte nap-nap után használja nemcsak a bibliografus, hanem az irodalomtörténész, sőt bátran mondhatjuk, minden tollforgató ember. Mindnyájunknak meghitt barátja ez a könyv, kinek bőkezűségéhez mindenkor bizalommal fordulhatunk, a nélkül, hogy csak egyszer is cserbenhagyna. S az emberi természet eredendő gyarlósága folytán úgy vagyunk vele, mint egyéb, mindig szolgálatra kész barátainkkal: csak akkor érezzük a maga teljes egészében hasznát, jelentőségét, a mikor egy vagy más okból nem segíthet rajtunk. *Szinnyei* művének használatakor ez az érzés akkor válik úrrá rajtunk, a mikor lexikona olyan betűjére volna szükségünk — a mely még nem jelent meg. Ilyenkor a

midőn jó magunknak kell néha napokig lótnunk-futnunk egy-egy rejtettebb adat után, ilyenkor látjuk csak igazán, hogy mily sokkal tartozunk a »Magyar írók« szerzőjének, a ki egész élete munkabírást arra szánta, hogy könnyűvé, kellemessé tegye a mások kutatását. Mert tévedés, óriási tévedés volna azt hinnünk, hogy *Szinnyei* csupán a műve első füzetének megjelenése óta eltelt három lusztrumot szentelte a »Magyar írók« megírására: midőn ez az első füzet megjelent, már egy egész emberöltő kutatásai és küzdelmei készítettek azt elő. S itt átadjuk a szót a jubilánsnak, a ki nemrégiben egy hetilap hasábjain a maga kedves közvetlenségével mondja el műve keletkezésének történetét s ismer-teti azt az igazán nemes és önzetlen célt, melynek megvalósítása egész életét kitöltötte.

»A hirlapirodalommal való foglalkozás közben — úgymond — önkénytelenül felmerült azon aggodalmam, hogy ezen jelentékeny kincsünket a végpusztulás fenyegeti, azért azt minden áron meg kell menteni. De mikép? A hirlapokban levő temérdek tudományos, irodalmi és köznevelődési czikk örökre el van ott temetve, sőt az enyészet is fenyegeti hirlapjainkat, ha azok tartalmát közhasznúvá nem tesszük. Tehát én, legalább egyelőre a magam használatára, a hirlapczikkeket kijegyeztem, czéduláztam. Akkor még a hirlapok és folyóiratok repertóriumára gondolni mertem.

»Midőn Pestre költöztem, véletlenségből az egyetemi könyvtárhoz jutottam hivatalnoknak; itt bő alkalmam nyílt bűvárkodásaimat kiterjeszteni és ismereteimmel másoknak is segítségére lehetni . . .

»Ekkor támadt az a gondolatom, hogy *Toldy* Ferencznek, akkori igazgatónak ajánlottam a »Repertórium« kiadását, melyhez bő anyagom volt, a hiányt pedig könnyen pótolhattam. A nagy tudós, irodalomtörténetíró és jeles könyvtáros azonnal felfogta ajánlatom fontosságát és kieszközölte, különösen *Horváth* Mihály támogatásával, a Magyar Tudományos Akadémiánál, hogy azt kinyomassák. Természetesen *Toldy* volt a tanácsadóm, a ki meghagyta, hogy fölvegyek minden jelentéktelennek látszó czikket is, mert ki tudja, nem lesz-e valakinek hasznára; azután elrendelte a nagy naptárakban levő czikkek felvételét is.

»Így került ki sajtó alól 1874., 1876. és 1885-ben Repertóriumom három vaskos kötete. Az egész munkát (mely nyolcz kötetből állott volna) nyolcz évre terveztem; az Akadémia azonban a költségektől visszariadt, és a százezernél több hátralévő czédulaanyagot az ottani levéltárba helyeztem el . . .

»Midőn repertóriumim anyagom már tetemesen felszaporodott, arra is gondoltam, hogy *Danielik* József Magyar írók cz. elavult kis munkája helyett ideje volna egy terjedelmes magyar írók lexikonát létesíteni, mely mindazt felölné, a mi az irodalom-

történetírónak, sőt minden irodalommal foglalkozónak munkálkodását megkönnyítené. Ez akkor még hiú ábránd volt; nem létezett ilyen sehol a világon. Én azonban ösztönszerűleg még 1861-ben hozzáfogtam a munkához . . . Még 1877-ben folyamodtam a Magyar Tudományos Akadémiához ezen munkám kiadatása végett; azonban ekkor és még háromszor nem sikerült ezen tervem kivitele . . .

Az Akadémia végre 1889-ben hajlandó volt a munkát segíteni, úgy azonban, hogy a kiadásról magam gondoskodom. A kiadók azonban csak oly munka kiadására vállalkoznak, melynek máról holnapra hasznát látják, így tehát hiában házaltam egyik kiadótól a másikhoz, kéziratomat ingyen kínálgatván, senki se vállalkozott; míg végre sikerült a *Hornyánszky*-féle nyomda ügyvezetőjét, *Knoll* barátomat rábeszélni, hogy vállalják el munkám kiadását. Így jelent meg 1890. elején az első füzet.«

Íme a munka keletkezésének leghitelesebb története; a továbbiakkal röviden végezhetünk: az első füzet megjelenése óta matematikai pontossággal jelentek meg az újabb füzetek, egyre gazdagítva a munkabírásában örökifjú szerző érdemeit, kit az élet kisebb-nagyobb örömei, bánatai egy perczre sem tudtak eltántorítani a maga elé tűzött cél követésétől.

Sorainkat azzal az óhajtással zárjuk, vajha az egek Ura továbbra is erőt adna id. *Szinnyei* Józsefnek nemcsak arra, hogy főművét szerencsésen befejezhesse, hanem hogy azokat a pótköteteket is közreadhassa, melyek a munka megindítása óta felgyülemelő újabb anyagból fognak kikerülni. *Dr. Gulyás Pál.*

A. G. Little. M. A.: *Initia Operum Latinorum quae saeculis XIII. XIV. XV. attribuantur secundum ordinem Alphabeti disposita.* (University of Manchester Publications No. V. Historical series. No. II.) Manchester, 1904. At the University Press. 8-r. XIII., 2, 275. l. Ára vászonborítékban 15 sh.

A. G. Little, a paleografia előadója a manchesteri egyetemen jelen munkában a nagybritanniai könyvtárak gazdag kézirati kincseiből mintegy hatezer középkori kódex kezdő szavait gyűjtötte össze betűrendben, minden *incipit*hez hozzátéve a szóban forgó munka szerzőjének a nevét s a forrást, a honnan adatait merítette. Művét elsősorban a középkori kéziratokban bővelkedő gyűjtemények kezelői fogathatják haszonnal, mikor valamely könyvtárilag feldolgozandó kézirat meghatározásáról van szó; de jó szolgálatokat tehet általában a középkori szellemi élet kutatóinak is, kiknek a monasztikus irodalom rengetegében való tájékozódását szerfölött megkönnyíti.

Az *incipitek* összeállítása a szoros betűrend alapján hajtott végre, kivéven az *Anno Domini* . . . kezdetű krónikákat,